

jarjena demonstrantska množica. Ta zaključek je delo sicer zaokrožil, ni pa mogel iz njega napraviti celote in enote.

Knjigo je ustvarila bolečina nad socialno krivičnostjo sveta. Morebiti nekoliko osebna bolečina, ki se izraža v malenkostnem in dovolj vsakdanjem sovraštvu do posedujočih, v srditi nejevolji nad lastnim bednim stanjem in v mirnejši ter stvarnejši ljubezni do trpečih delovnih slojev. To poslednje čustvo je tako, da je ustvarilo nekaj prizorov, ki so opazovani s finejšo radovednostjo nego je je običajno človekoljubje sposobno. Med njimi so posebno mikavni prizori s Tončko in konec dvanajstega poglavja nad barakami, ki se končuje s tako živo, krepko in skopo načrtano smrtjo tujega človeka. — Sovraštvo do posedujočih je nekoliko zlobno podčrtalo poteze bančnemu ravnatelju, ki nastopa v povesti. Podobno tudi njegovim družbi. Oba prizora v tem svetu sta v svoji satiričnosti vsakdanja. Tako se ogorčuje in tako sovraži prenekateri. — Zanimivejši je osebni del povesti, ki govori o čustvenem življenju stradajočega in ki vrže dva bežna bliska preko njegovega erotičnega življenja. Erotična prizora sta morda v knjigi najintimnejša v svoji preprostosti in naivni, topli neposrednosti najprikupnejša. Muhasta in kapriciozna srditost stradajočega pa v osnovnem občutju živo spominja na Hamsunov «Glad».

Element, ki za silo veže te prizore v neko celoto, je Ivan Možina. Zdi se, da ga je hotel Kranjc pokazati kot glasnika in poklicnega propovednika idej in življenjskih kvalitiet, ki bi po njegovem mnenju lahko razrešile veliko in nevarno vprašanje o socialni pravičnosti. Toda zgodilo se je, kakor se drugače ni moglo: Možina je očitno izmišljen pojav brez življenjskih možnosti in je samo gostobeseden rezoner, ki pripoveduje zelo preproste in navzlic temu često zelo zmedene stvari brez osebnega prizvoka, pa najsi bi bil njegov ali avtorjev. Zdi se tudi, da je avtor vse to dokaj jasno čutil in se je čimdalje bolj odmikal od svojega preroka. Kaže ga v vedno bolj neopredeljenih odnošajih do okolice, ki naj bi ji bil učitelj, dokler se v stari demonstracijski sceni prikrito, a vendarle resnično ne odvrne od njega. Zametek te oddelitve pa vsebuje tudi mesto na 94. strani, kjer si prizna, da «ni prav razumel, kaj (Možina) hoče». Tako je nastala oseba, ki spočetka mnogo obljublja, a se izprevrže v čudaškega outsiderja in zmedenega, nikomur potrebnega ideološkega samouka, ki že po prvotnem tekstu le nekako nesmiselno-junaško pogine, kakor po sedanjem besedilu medlo živi ali skuša živeti ali pa si sploh samo utvarja, da živi za neko idejo, ki ni razumljiva ne bralcu ne pisatelju in ne junaku samemu.

Vendar vrednost knjige ni povsem taka, kakršno kažejo kvalitete, o katerih smo govorili: zgradba, sposobnost oblikovati širše življenjske procese, miselna zrelost itd. Več nego tu nudi Kranjc v golem pripovedovanju, ki mu teče — čeravno nekoliko preprosto in jezikovno malomarno — zelo gladko, sveže, prepričevalno in ki se naslanja na dobro opazovanje ter precejšnje poznanje sveta, v katerem se giblje. Dar pripovedovanja je osnova pisateljstva. Kranjc ga je pokazal. Zato vidim v knjigi navzlic vsemu — obljubo.

Josip Vidmar.

Luč. VI. Poljudno-znanstveni zbornik. Zbral France Bevk. Trst 1930. Književna družina »Luč«. Tiskala, izdala in založila tiskarna «Edinost» v Trstu. 155 str.

Knjiga poroča o spremembah v ustroju fašistovskega sveta in o določbah za uvedbo fašistovske stranke, o spravi med sv. stolico in Italijo, o občevalnem jeziku v Julijski Krajini po ljudskem štetju iz leta 1921., o slovenskih in hrvat-

skih periodnih publikacijah ter o slovenskih in hrvatskih knjižnih izdajah v Italiji v letu 1929. Najobširnejša je razprava o spravi med sv. stolico in Italijo (116 strani). Podaja zanimiv pregled tega vprašanja od najstarejših časov do danes. V prevedenem konkordatu zaslužijo posebno pažnjo jezikovne določbe, ki vprezajo cerkev v raznarodovanje narodnih manjšin. Vse posvetne in cerkvene zanke stiskajo manjšinskega hlapca Jerneja za vrat. Ali bo kakor Cankarjev od krivic zbesnel, ali bo poslušal večni zakon o sebi, ki ga niso pisali ljudje?

V isti seriji «Luči» je izšla ljudska povest Ferda Plemiča «Zadnji lutrovci na Vipavskem» (119 str.), pisana brez visokih umetniških stremlenj, a v živahnem, kratkočasnem večerniškem slogu. — France Bevk je kot prevod iz slovanskih slovstev priredil tretjo knjigo te serije, Miklavža Bjedricha «Ponesrečeno zaroko in druge povesti» s črticami o lužiških Srbih (107 strani).

A. B u d a l.

Philéas Lebesgue: Triptolème ébloui. Perrin et Cie. 1930. Paris.

Simbolični naslov tega triptika je posnet iz grškega bajeslovja. Kraljevič Triptolemos je bil miljenec boginje Demetre. Ta mu je dala krilatega zmaja, da se je z njim vozil po svetu, troseč žitno zrnje. Po smrti so ga častili kot heroja radi izumitve poljedelstva... Oba pomena se lepo skladata z našim pesnikom, ki sam obdeluje v severni Franciji svojo zemljo, pri tem pa ob zimskem času najde časa za križarjenje po raznih deželah, koder seje seme medsebojnega sporazuma in strpnosti. Tako vsebuje *Osupli Triptolem* I. Daritveni Prinos Demetri, II. Po Hermejevi Milosti, pri čemer pojmujem Hermeja v prvotnem smislu kot boga vetrov, torej božjega poslanca. Najmanjši del, III. Pred Pitijo, se dotika vprašanj o umetnosti, človeškem naporu itd.

Najkrepkeje zveni Lebesgueov verz, kadar opeva «erga kaj hemeras»: rodno grudo, svoje prednike in roditelje seljake, narodo, podeželski bitek in žitek. Posebej omenim skupino zgoščenih sličic *Tableautins rustiques*, kakršne naletiš tudi že v snopiču *Bûche dans l'âtre*. Če treba braniti kmetovo stališče v družabnem ustroju, utegne keltski bard ubrati celo bridko satiričen zvok, ki mu je sicer tuj, n. pr. v aleksandrincih *Fortunatos nimium*, z nadpisom iz Virgila, čigar ime se v zbirki ponovno pojavlja in ki mu je posvečenih tudi dvoje celotnih pesnitev. V domačnostni poeziji se mu prav prilega ton narodne popevke, n. pr. *Pâquerette* ali poredna *Chanson de Vendange* (*Un dard au dessus du genou, Plein de venin, piqua la vendangeuse...*).

Drugi oddelek nas vodi po Bretanji, Iberskem polotoku, Italiji, 18 pesmi pa je iz Jugoslavije: odmevi z voznje, ki sta jo z M. Vukasovičem napravila v l. 1927/28. Povsod se kaže čutljivo, blago srce, pripravljeno občudovati lepoto in pravičnost, a protivno slednjemu nasilju. Tako se končuje spev Latinsko solnce z italskega polotoka:

Mais que m'important donc ces romaines lubies?
Les gloires sans beauté que le monde a subies
N'ont fait croître leurs vains lauriers que dans le sang:
Je cherche sur ces bords un immortel sourire,
Celui des dieux et des déesses, non l'empire
Des hommes, et l'Amour est pour moi seul puissant...

Slično graja Benetke ob misli na krutosti, ki so jih počenjali doži:

Ah! comme il est pervers ton charme,
O Venise! Tu mets ma droiture en alarme:
Je hais la cruauté qui se mêle à l'amour!